

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA KAIP RENGIAMASI PIRMININKAUTI ES TARYBAI

2012 m. kovo 29 d. Nr. VA-P-40-2-4

Vilnius

Auditas atliktas, vykdant 2011-05-12 pavedimą Nr. P-40-2

Auditą atliko valstybinių auditorių grupė:
Jūratė Sinkevičienė (grupės vadovė)
Rišardas Zelenovas
Inesa Gineitienė

Auditas pradėtas 2011-05-12
Auditas baigtas 2012-03-29

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

SANTRAUKA

Pirmininkavimas Europos Sąjungos Tarybai 2013 m. liepos 1–gruodžio 31 d. yra Lietuvos Respublikos kaip Europos Sąjungos valstybės narės teisinis ir politinis įsipareigojimas, kurio pagrindinis tikslas – užtikrinti Europos Sąjungos Tarybos funkcionavimą ir sėkmingą veiklos tęstinumą. Vyriausybės 2008–2012 m. veiklos programoje vienas išskirtinių Lietuvos diplomatijos iki 2012 m. uždavinių – tinkamai pasirengti Lietuvos pirmininkavimui ES Tarybai 2013 metais. Įgyvendinant šį uždavinį numatyta, atsižvelgus į ES raidos tendencijas bei vieningos ir efektyvios užsienio politikos įgyvendinimo svarbą, sukurti efektyvias vidines pasirengimo pirmininkauti struktūras, prireikus sustiprinti politinio ES reikalų koordinavimo gebėjimus, pertvarkyti nacionalinį ES reikalų koordinavimo modelį. Lietuvos įsipareigojimų vykdymo svarba ir būtinybė užtikrinti patikimos šalies reputaciją, veiksmų tęstinumo ir prievolių perimamumo svarba paskatino Valstybės kontrolę domėtis pasirengimu pirmininkauti ES Tarybai.

Audito tikslas – išanalizuoti Lietuvos rengimąsi pirmininkauti Europos Sąjungos Tarybai 2013 m., nustatyti teigiamus poslinkius ir galimas rizikas bei pateikti siūlymus dėl jų valdymo.

Pasirengime Lietuvos pirmininkavimui ES Tarybai dalyvauja Vyriausybė, Prezidentūra, Seimas, visos ministerijos ir joms pavaldžios įstaigos bei Lietuvos nuolatinė atstovybė Europos Sąjungoje. Lietuvos ES reikalų koordinavimo modelis buvo patobulintas 2009 m. – sudaryta Vyriausybės Europos Sąjungos komisija, padedanti Vyriausybei formuoti koordinuotą Lietuvos Europos Sąjungos politiką ir užtikrinti jos įgyvendinimą, o Užsienio reikalų ministerijai priskirta Lietuvos pasirengimo pirmininkauti ES Tarybai koordinavimo funkcija.

Vyriausybė 2010 m. pritarė Lietuvos pasirengimo pirmininkauti Europos Sąjungos Tarybai 2013 m. gairėms. Jose apibrėžti esminiai principai ir nuostatos, kuriais vadovaujantis organizuojamas pasirengimas pirmininkauti ir bus pirmininkaujama Europos Sąjungos Tarybai 2013 m. Gairių nuostatos detalizuotos Lietuvos pirmininkavimo Europos Sąjungos Tarybai 2013 metais tarpinstituciniame veiklos plane, kuris buvo parengtas 2011 m. ir jam pritarė Vyriausybė ir Seimas. Planui įgyvendinti 2012–2014 m. numatoma 214 mln. Lt valstybės biudžeto lėšų. Lietuvos pasirengimo ir pirmininkavimo ES Tarybai lėšos – vadinamasis pirmininkavimo biudžetas Vyriausybės buvo įvardytas kaip mažas, lyginant su 2007–2010 m. pirmininkavusių valstybių „pirmininkavimo biudžetais“. Pirmininkavusios valstybės taikė skirtingus pirmininkavimo biudžeto formavimo principus, be to, Lisabonos sutartis turėjo įtakos pirmininkavimo tvarkai (taigi ir pirmininkavimo biudžetui), todėl Lietuvos ir kitų valstybių pirmininkavimo biudžetų palyginimas nėra tikslingas.

Didžiausią Lietuvos pasirengimui ir pirmininkavimui ES Tarybai 2013 m. skirtų lėšų 2012–2014 m. dalį – 144 mln. Lt (67 proc.) sudarys Užsienio reikalų ministerijos Lietuvos pirmininkavimų (koordinavimų) programos tikslo „Pirmininkauti ir atstovauti ES Tarybai“ įgyvendinimui skirtos lėšos. Ši programa – Užsienio reikalų ministerijos strateginio veiklos plano tęstinė programa, pradėta vykdyti 2010 m. Jos įgyvendinimui Užsienio reikalų ministerijai iš valstybės biudžeto 2010–2014 m. skirta (numatoma skirti) iš viso 158,81 mln. Lt, iš jų per 2010–2011 m. 9 mėn. panaudota 3,83 mln. Lt, iš jų pasirengimo pirmininkauti ES Tarybai uždaviniams įgyvendinti – 0,3 mln. Lt (7 proc. visų išlaidų). Pagal audito metu atliktos apklausos rezultatus kitos ministerijos ir joms pavaldžios įstaigos per 2009-01-01–2011 m. 9 mėn. pasirengimui pirmininkauti ES Tarybai panaudojo 102,94 tūkst. Lt (šių įstaigų darbuotojų komandiruočių išlaidos sudarė didžiąją dalį išlaidų).

Teigiami pasirengimo pirmininkauti ES Tarybai poslinkiai:

- parengtas Lietuvos pirmininkavimo Europos Sąjungos Tarybai 2013 metais tarpinstitucinis veiklos planas, kuriame numatyti pagrindiniai pasirengimo pirmininkauti uždaviniai, priemonės ir lėšos joms įgyvendinti;

- iš pirmininkausiančio trejeto valstybių (Airija, Lietuva, Graikija) tik Lietuva yra parengusi ir pateikusi partneriams savo pirmininkavimo prioritetus, nuolat konsultuojamasi su trejeto valstybėmis narėmis dėl būsimo pirmininkavimo, Lietuva yra pateikusi partneriams keletą siūlymų dėl galimo pirmininkavimo darbų pasidalinimo;

- sukurta pasirengimo pirmininkauti organizacinė (koordinavimo) sistema, numatytas ir pradėtas rengti personalas, įgyvendinsiantis nustatytas užduotis Lietuvos pirmininkavimo laikotarpiu; parengtas Pirmininkavimo funkcijų ir jas vykdysiančių asmenų sąrašas; parengta Lietuvos nuolatinės atstovybės ES plėtros perspektyvinė struktūra;

- išnaudojamos galimybės dalį pasirengimo pirmininkauti ES veiklą finansuoti ES struktūrinės paramos lėšomis – iš jų stiprinami personalo, kuris įgyvendins pirmininkavimo užduotis, gebėjimai, kalbų mokėjimas, rengiami poveikio tyrimai aktualiais pasirengimo pirmininkauti klausimais; iš šių lėšų parengtos Logistikos ir Komunikavimo strategijos; planuojama ribotam laikui (pirmininkavimo laikotarpiui) ministerijose steigti papildomas pareigybes, reikalingas pirmininkavimo uždaviniams įgyvendinti;

- analizuotos galimos pirmininkavimo logistikos (tinkamų patalpų infrastruktūros trūkumo, Tarptautinio Vilniaus oro uosto įrengimo, papildomų skrydžių iš (į) Briuselį organizavimo), pirmininkavimo biudžeto vykdymo rizikos, o tai sudaro tolimesnio rizikų valdymo prielaidas.

Nustatėme šias rizikas:

1. Į Lietuvos pirmininkavimo Europos Sąjungos Tarybai 2013 metais tarpinstitucinį veiklos planą įtrauktos ne visos su pirmininkavimu susijusios priemonės (veiklos) ir joms įgyvendinti reikalingos lėšos. Tai didina veiklų dubliavimosi ir neracionalaus valstybės biudžeto lėšų naudojimo riziką (1.2 poskyris).

2. Numatyta informacijos apie pasirengimui ir pirmininkavimui naudojamas lėšas teikimo Užsienio reikalų ministerijai ir Vyriausybės Europos Sąjungos komisijai tvarka gali neužtikrinti ar apsunkinti objektyvios informacijos apie panaudotas lėšas teikimą Seimui bei nesudaro tinkamų prielaidų efektyviai šių lėšų naudojimo priežiūrai (1.3 poskyris).

3. Lisabonos sutartimi nustatyta galimybė pirmininkavimo darbo krūvį paskirstyti tarp pirmininkausiančio trejeto grupės valstybių narių. Užsienio reikalų ministerija nuolat teikia siūlymus trejeto grupės partneriams, tačiau dar ne visi klausimai dėl bendrų renginių organizavimo ir kitų bendrų priemonių yra aptarti, todėl gali būti neišnaudotos visos galimybės pasidalyti darbo krūvį tarp partnerių (2.2 poskyris).

4. Vėluojama įgyvendinti trijų Europos Socialinio fondo ir valstybės biudžeto lėšomis finansuojamų projektų veiklas. Nenustačius tinkamų jų įgyvendinimo rizikos valdymo priemonių, projektų rezultatai gali būti nepasiekti planuojamu laiku ir jais gali būti nepasinaudota (2.6 poskyris).

5. Pirmininkavimo renginiams reikalinga patalpų infrastruktūra Lietuvoje išvystyta nepakankamai. Jos pritaikymas pirmininkavimo renginiams, tinkamai tam nepasirengus, gali lemti neracionalų valstybės biudžeto lėšų naudojimą. (3.1 poskyris).

6. Lietuvos pirmininkavimo ES Tarybai 2013 metais tarpinstituciniame veiklos plane nenumatyta koku būdu, kokiomis priemonėmis ir kiek lėšų reikės rezultatui pasiekti – ne vėliau kaip nuo 2013 m. sausio 1 d. vykdomi du tiesioginiai skrydžiai per dieną į Briuselį. Todėl yra rizika, kad jis gali būti neįgyvendintas (3.3 poskyris).

7. Vilniaus oro uosto labai svarbių asmenų zona yra nepatogu naudotis aptarnaujant oficialias užsienio šalių delegacijas. Galutiniai sprendimai dėl labai svarbių asmenų salių įrengimo dar nepriimti, o delsiant juos priimti didėja neefektyvaus valstybės biudžeto lėšų naudojimo rizika (3.2 poskyris).

Pateikėme rekomendacijas:

Vyriausybei:

1. Siekiant veiksmingai pasirengti pirmininkauti ES Tarybai ir užtikrinti efektyvų lėšų, skirtų Lietuvos pasirengimui ir pirmininkavimui ES Tarybai, naudojimą:

1.1. Numatyti priemonės, kuriomis būtų sumažinta su pasirengimu ir pirmininkavimu ES Tarybai susijusių priemonių (veiklų) dubliavimosi rizika (1 rizika).

1.2. Numatyti priemonės dėl Tarptautinio Vilniaus oro uosto labai svarbių asmenų salių įrengimo (7 rizika).

1.3. Numatyti priemonės ir lėšas didėjančiam skrydžių poreikiui patenkinti (6 rizika).

1.4. Priimti sprendimus, kurie užtikrintų, kad pirmininkavimo renginiams planuojamos reikalingos naudoti patalpos bus įrengtos laiku ir taupiai naudojant biudžeto lėšas (5 rizika).

1.5. Numatyti priemonės, užtikrinančias efektyvią naudojamų lėšų priežiūrą ir tikslios informacijos pateikimą Seimui jo prašymu (2 rizika).

Užsienio reikalų ministerijai:

2. Numatyti būdus ir priemonės, kuriomis būtų maksimaliai išnaudotos Lisabonos sutartimi nustatytos galimybės pirmininkavimo darbo krūvį pasiskirstyti tarp trejeto valstybių narių ar organizuoti bendras priemonės (3 rizika).

3. Numatyti Europos Socialinio fondo lėšomis finansuojamų projektų įgyvendinimo rizikų valdymo priemonės, kad laiku būtų pasiekti planuojami projektų rezultatai ir jie galėtų būti panaudoti pirmininkavimo užduotims įgyvendinti (4 rizika).